

УДК 782/789(477.43/.44):282:7.096/.097

С.І. Іскра

МУЗИЧНА ТВОРЧИСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РИМО-КАТОЛИЦЬКИХ ГРОМАД У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ПОДІЛЛЯ

Із розбудовою релігійного життя в Україні, яке розпочалось в останнє десятиріччя ХХ століття, активізується діяльність православних, католицьких, протестантських громад та іудаїстських общин; постають нові організаційні структури інших віросповідань, що конкурують між собою у боротьбі за прихильність місцевого населення. У сучасних умовах представники цих організацій використовують різноманітні види соціокультурної діяльності, відповідаючи не лише на духовні, але й культурно-мистецькі запити представників різних вікових, соціальних і національних верств мешканців держави. Соціокультурна діяльність релігійних громад усіх конфесій здійснюється у полі загальнолюдської соціокультурної діяльності і має загальні, властиві усім її видам риси (особистісна спрямованість, урахування індивідуальності людини; гуманістичний, культурологічний та розвиваючий характер; цілеспрямованість; поєднання репродуктивних, творчих і репродуктивно-творчих елементів тощо). Активність життя релігійних громад актуалізує проблеми різностороннього вивчення впливу соціокультурної діяльності окремих релігійних організацій на становлення і розвиток культурного образу нації та окремих її регіонів.

Одним із регіонів України, де перетинаються шляхи багатьох релігійно-культурних спільнот, є Поділля. На теренах краю проживають представники різних етнічних та релігійних груп, національних меншин, що впливають на своєрідність його культурних тенденцій. У релігійному і культурному житті Поділля розлого представлена Римо-католицька Церква (РКЦ), офіційні структури якої були відновлені в Україні Папою Іваном Павлом II у 1991 році. Враховуючи історичний досвід перебування представників римо-католицьких громад на Поділлі, їх духовного опору ідеологічним догмам російського царизму і радянського атеїзму, РКЦ у своїй соціокультурній діяльності зосереджується не лише на розв'язанні завдань прозелітизму, але й на проблемах формування культури і духовного світу сучасного українця. У виховному процесі представники РКЦ використовують музичне мистецтво як дієвий засіб формування духовності підрастаючого покоління. Саме воно потребує особливої турботи й опіки у сучасних культурних умовах поширення тенденцій дегуманізації.

Автор ставить за мету охарактеризувати музичну творчість представників Римо-католицької Церкви на подільських землях як важливу складову її соціокультурної діяльності у регіоні.

Спрямованість соціокультурної діяльності Римо-католицької Церкви на дітей та молодь обумовлена не лише тим, що вони забезпечують перспективу розвитку релігії, але й з причин відсутності у старшого покоління бажання, умінь та навичок християнського виховання, об'єктивно сформованих десятиліттями атеїстичної пропаганди. Прикладом продуктивної виховної діяльності, керованої римо-католицькими священниками, є організація Днів молоді, Днів християнської культури, Школи Християнського Життя та Євангелізації (ШХЖіЄ), що функціонує у м. Красилів (Хмельницька обл.). Так, мета роботи ШХЖіЄ – створення елітної групи мирян, яка б могла у тісній співпраці з настоятелями діяти у своїх парафіях: проводити зустрічі в малих групах, біблійні кола, молитовні зібрання тощо. Студентами ШХЖіЄ є не лише римо-католики, але й греко-католики і православні.

З осередку студентів Школи Християнського життя та Євангелізації вийшов молодіжний гурт „Кана”, що функціонує під духовним керівництвом Братів Менших Капуцинів. До складу „Кани” входять представники різних міст України (Київ, Івано-Франківськ, Одеса, Красилів), а також різного віросповідання (римо-католики, греко-католики, православні). Кожен із них і сам є засновником музичного колективу у своєму рідному місті. Мета їх діяльності – поширення й популяризація української християнської культури засобами фольк-музики та комерційного джазу. Офіційно гурт існує з 2005 року. Його опікуном і менеджером є о.Григорій Лігенза з

Ордену Братів менших капучинів. Постійний склад групи „Кани” утворюють Юлія Гнатюк та Христина Підлісецька (вокал), Євген Бетлінський (контрабас, бас-гітара), Любов Бетлінська (скрипка), Олег Кирилков (фортепіано, клавішні), Олена Скиба та Олексій Каплунський (гітара), Віктор Лісніківський (ударні) [5].

Географія та хронологія найбільш важливих виступів гурту:

- фестиваль християнської музики, м. Дніпродзержинськ (2005 р.);
- міжнародні тури „Два народи – один дух” (2006, 2007, 2008 рр., разом із польським гуртом „New Life M”);
- Міжнародні з’їзди музикантів-християн „Strefa Chwały”, м. Грудек, Польща (2005, 2006, 2007, 2008 рр.);
- Єпархіальні Дні Молоді, м. Одеса (2005, 2006, 2007 рр.);
- фестиваль „Одного серця – одного духу”, м. Жешув, Польща (2007 р.);
- Єпархіальний День Молоді, м. Житомир (2007 р.);
- Перший греко-католицький фестиваль Єдності „Вгору серця”, м. Івано-Франківськ (2008 р., співорганізатор);
- XV зустріч молоді, м. Волчин, Польща (2008 р.). „Кана” є співорганізатором (разом із колективами „Bonart Menegment” та „New Life M”) концертного проекту „Музика без кордонів”, що здійснювався упродовж 2005-2008 років.

Духовна місія започаткованих братами-капуцинами Днів Християнської Культури – популяризація ідей релігійного і музичного екуменізму. Вперше дні культури були проведені у квітні 1994 року у містах Красиліві, Староконстантинові та Вінниці. У костьолах і концертних залах цих міст протягом тижня виступили камерний хор під керівництвом народного артиста України В.Газінського; камерний оркестр „Аркада” під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України Г.Куркова (м. Вінниця); хор Вищої духовної семінарії ордену капучинів (м. Краків); ансамбль Леопольда Твардовського (Польща); хор Якова Сікульського (Польща); молодіжний ансамбль „Credo” (м.Вінниця) та ін. Значний суспільний резонанс ці культурно-рекреаційні акції отримали завдяки їх проведенню у декількох подільських містах; залученню до участі у них відомих світських і релігійних виконавців і колективів; поєднанню концертної і лекційної програм [4; 28-29].

Рекреаційну і виховну мету ставили перед собою представники Ордену Братів Менших (капуцинів) і в організації у м. Вінниця першого в Україні свята молодіжної католицької пісні „Кредо-93”, у програмі якого були не лише виступи християнських колективів та окремих виконавців, але й молодіжна Меса і конференція на актуальні релігійні теми. На свято зібралися молодіжні колективи парафій Кам’янець-Подільської дієцезії, представники інших різних українських міст (Житомира, Миколаєва, Києва, Сум, Львова, Тернополя та ін.), молодь із Молдови.

У підготовці і проведенні свята молодіжної католицької пісні активну участь взяв ансамбль „Credo”, заснований при капучинській парафії при підтримці дієцезіальних священиків. Ініціатором створення ансамблю став студент медичного університету В’ячеслав Брамський, що входив до ініціативної групи, яка виступала за повернення костюлу релігійній громаді (до 1990 р. приміщення парафіяльного храму було лекторієм місцевого осередку товариства „Знання”). Після передачі приміщення В.Брамський виступає засновником першої в Україні молодіжної католицької газети „Credo” та однойменного ансамблю. Цей молодіжний колектив відіграв важливу роль у багатьох рекреаційно-виховних масових заходах Кам’янець-Подільської дієцезії. Членами ансамблю стали професійні музиканти – викладачі, студенти і випускники музично-педагогічного факультету педагогічного інституту (сьогодні – факультет музичного мистецтва Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського). Очолив колектив хормейстер, співак і композитор Геннадій Білявський.

Для широкого загалу вперше свій професійний рівень „Credo” продемонстрував у липні 1993 р. на I міжнародному фестивалі християнської музики „Магутны Божа” у м. Могилів (Білорусь), здобувши першу премію. На цьому екуменічному фестивалі були представлені

вокально-інструментальні і хорові колективи різних конфесій з Білорусі, Росії, України, Польщі, Великої Британії та інших країн. У цьому ж році вінницький ансамбль здобув третю премію на міжнародному фестивалі духовної музики „Sacrosong” у м. Краків (Польща). Наступними перемогами стали премії на фестивалях студентської релігійної музики у м. Люблін „Жакерія” і християнської музики у м. Перемишль (Польща).

Протягом 1993-1997 років ансамбль „Credo” виступав перед учасниками подільських паломництв і Днів молоді, учнями вінницьких загальноосвітніх шкіл та ув'язненими колоній у Вінниці і Чернігові, парафіянами багатьох костьолів Кам'янець-Подільської дієцезії та за її межами (Київ, Житомир, Кіровоград та ін.), військовослужбовцями строкової служби у Старокостянтиніві, багатьма іншими слухачами. За час свого існування колектив здійснив п'ять гастрольних подорожей до Польщі (Варшава, Краків, Люблін, Перемишль, Лодзь, Гданськ та ін.) і дві – до Італії (його учасники були на аудієнції у Папи Іоана Павла II).

Репертуар „Credo” складала декілька груп творів: 1) старовинна духовна музика (від григоріанського хоралу до мадригалу і польських релігійних гімнів); 2) класична музика на тексти католицьких молитов (Ave Maria, Stabat Mater, Magnificat та ін.); 3) сучасні релігійні пісні різних християнських конфесій і рухів всередині РКЦ (зокрема, зразки неокатекуменального співу, канони з Тезе тощо); 4) авторська музика (здебільшого власні композиції керівника ансамблю Геннадія Білявського); 5) фольклор (українські, польські, російські, італійські, французькі, білоруські народні пісні).

У залежності від аудиторії і спрямування масового заходу, в якому брав участь ансамбль „Credo” та певного свята церковного календаря, створено низку тематичних концертів („Різдвяний спів народів світу”, „Пасхальні дзвони”, „Марійні пісні”, „Музика Великого посту”, „Духовний спів барських конфедератів”, „Духовна музика Середньовіччя і Відродження”, „Українська коляда” та ін.). Для урізноманітнення концертних програм колектив у різний час залучав до співпраці струнний квартет та фортепіанне тріо „Cum Deo”, з якими підготував низку програм класичної музики.

Ініціатива створення ансамблю „Cum Deo” під керівництвом Олександра Слюняєва також виникла в парафіяльному середовищі. Метою діяльності колективу стала популяризація класичної інструментальної музики. За підтримки ченців ордену братів менших капуцинів „Cum Deo” здійснив гастрольні подорожі до Болгарії та Польщі [1; 4].

На багатьох масових заходах молодіжний ансамбль „Credo” з Вінниці виступав популяризатором українського фольклору. Так, на Всесвітньому фестивалі польської пісні у м. Кошалін (Польща, 1997 р.) колектив, окрім конкурсних композицій польською мовою, представив окрему концертну позаконкурсну програму українських народних пісень. На міжнародному конгресі сім'ї у Варшаві (Польща, 1994 р.) в його виступах також звучала українська пісня.

Співпрацював ансамбль „Credo” і зі світськими колективами міста – разом із муніципальним камерним хором під керівництвом Народного артиста України Віталія Газінського та камерним оркестром „Аркада” під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України Георгія Куркова у залі Вінницької обласної філармонії проведено спільний концерт духовної музики. Ідея такого концерту виникла у результаті вдалого виступу усіх трьох колективів на Другому міжнародному фестивалі християнської музики „Магутны Божа” (м. Могилів, Біларусь, 1994 р.), де хор та оркестр були учасниками конкурсної програми, а „Credo” виступав на концертних майданчиках Могилева і Гомеля в якості спеціального гостя (за умовами фестивалю переможці попередніх років не мають права брати участь у конкурсних програмах).

За підтримки духовенства РКЦ, зокрема, декана Вінницького деканату Кам'янець-Подільської дієцезії о. Владислава Халупяка та священника з Кремони (Італія) дона Наталіно Тібальдіні, у 1995 р. здійснено запис і тираж аудіокасети ансамблю „Credo”, куди увійшли найбільш популярні різножанрові світські і релігійні вокальні композиції українською, російською, польською, англійською та італійською мовами.

процесі музичної діяльності, різновиди якої пропонують сьогодні римо-католицькі громади на Поділлі, одночасно здійснюються основні виховні функції – розвиваюча, інформаційно-освітня, культурно-творча, рекреаційно-оздоровча, – за допомогою яких формується система християнського світогляду підростаючого покоління.

Джерельні приписи

1. Богомолів І. Класична музика в наших стінах / І.Богомолів // Наша парафія. – 1998. – квітень (№ 3).
2. Богомолів І. „Ораторіум” у Вінницькому храмі / І.Богомолів // Парафіяльна газета. – 2000. – травень (№ 11).
3. Верещагіна О. Про зміст і форми просвітницької діяльності сучасної християнської молоді (з досвіду роботи молодіжного ансамблю „Кредо”) / О.Верещагіна // Проблеми національного виховання в системі неперервної освіти / Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. – Чернівці, 1999. – С. 259-263.
4. Козачинський І. Дні християнської культури / І.Козачинський // Християнське слово. – 1994. – травень-червень (№ 5-6).
5. Гурт „Кана” / Спільнота Віднови у Святому Дусі УГКЦ „Як Марія” // Інтернет ресурс: <http://www.yakmariya.org.ua/links/6-nashi-druzi/37-gurt-kana>.

Резюме

Аналізується музична творчість представників Римо-католицької Церкви на подільських землях як важлива складова її соціокультурної діяльності в регіоні.

Ключові слова: Римо-католицька Церква, гурт „Кана”, ансамбль „Credo”, фестивалі християнської музики, з’їзди музикантів, Дні Християнської Культури.

Summary

Was investigated in the article, musical, vocal school, between cultural communication.

Key words: vocal school, Podillya, chamber vocal-instrumental cycle.